

Hvad er en original? – Himmelmesteren og spidsmusen.

Claus Nielsen

Hvad er en original? Det er ikke nødvendigvis helt enkelt at svare på. Da jeg blev stillet dette spørgsmål i min egenskab af bestyrelsesmedlem i Handicaphistorien, som forberedelse til en temadag, dukkede der forskellige elementer op i mine tanker.

Et opslag i ordbog over det danske sprog gennemgår de forskellige betydninger. Her vil jeg blot referere de betydninger der henviser til ordet original brugt i beskrivelsen af en person, en særpræget person. Første betydning; person, der ikke efterligner eller er påvirket af andre, men i sit liv eller arbejde bygger på egne (nye) erfaringer, tanker, principper og lignende. Anden betydning; person, som er mærkelig, løjerlig, snurrig (og ofte latterlig) i sin levevis eller optræden. Begge betydninger af ordet fra ordbogen henviser til noget særligt. Første betydning antyder en hvis form for respekt, hvor den anden betydning er af mere nedsættende karakter.

Georg Wiingaard skriver på omslaget til sin bog: Dem fra Lolland –Glæde og afmagt. Hjertevarme og fortvivelse. Livsmod og dødsmod. Det er der allsammen hos disse mangelfulde og kraftfulde mennesker. Her opleves livet i alle mængder og måder... Bogen er en slags folkemindesamling, der beskriver forskellige personer, som hver især har gjort sig bemærket i en sådan grad, at han finder deres historie interessant. Wiingaard mere end antyder i sin bog at de personer, han beskriver er originaler.

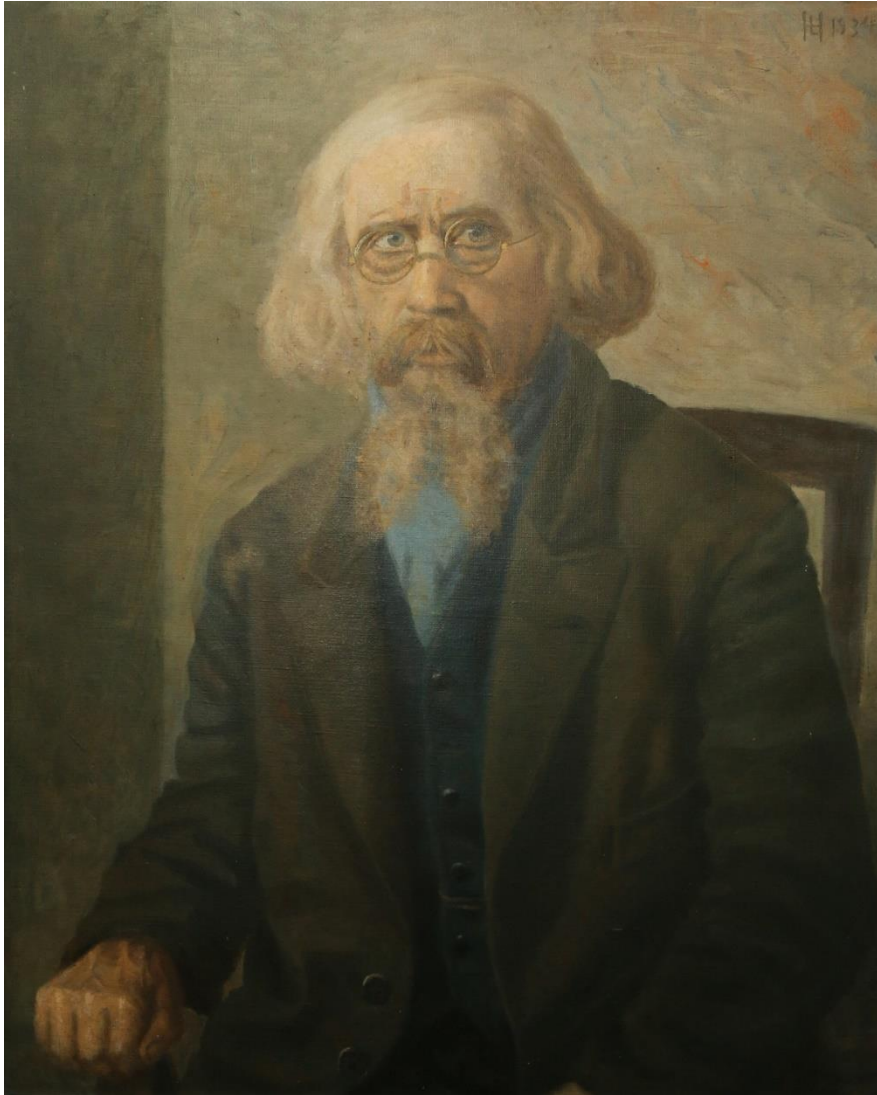
I min egen søgen efter et svar, tonede der sig hurtigt forskellige personer eller hændelser frem i min hukommelse. Jeg har valgt at skrive om to mandspersoner, som hver især for mig er gode repræsentanter for, hvad jeg forstår ved en original. Deres historier bruger jeg lidt forskelligt til at belyse spørgsmålet – hvad er en original?

'Trolldanden'

Klokken var 22.00 og mine forældre havde bedt mig om at gå ud og tage mit overtøj på. Vi var på besøg hos min mormor i Maribo og skulle køre hjem til Holeby. Jeg var 8 år gammel og min lillebror var 5 år gammel. Han var meget træt og utidig, ikke helt let at hjælpe ham i frakken, når han strittede imod. Selv om jeg hadede at have hue på, tog jeg den på. Det var trods alt i slutningen af november og koldt. Rakte op og tændte lyset i trappeopgangen kiggede over mod gelænderet ved den snoede trappe, jeg så stift ned på trappen. Det gjaldt om ikke at få øjenkontakt med ham trolldanden, der sad der på væggen over trappen og stirrede på en gennem de runde briller. Jeg var helt sikker på, at han kunne se lige igennem mig – det var bare med at se at komme ned af trappen, inden han 'fik øje på mig'.

Manden på væggen var ikke trolldand. Da jeg blev lidt ældre og fandt ud af, at han ikke var farlig, blev jeg draget af hans særprægede udseende. Mormor blev enke, da jeg var 8 år, og når jeg var på besøg hos hende, sov vi gerne i hendes dobbeltseng - det var hyggeligt. Hvis jeg kunne få hende til at fortælle om sin og min afdøde morfars barndom, når vi var kommet i seng, var det næsten som at være der selv, når hun fortalte. Jeg har vel været 15-16 år da jeg en aften, fik historien om

troldmanden. Mormor kaldte ham Himmelmesteren. Hun fortalte, at han kom ude fra vestlolland, hvor hun selv var opvokset. Han var ikke helt almindelig, fortalte hun, han cyklede ofte iført slags uniform og hat med stjerner på. Han vidste en masse om sol, måne og planeter. Hun fortalte også, at han var synsk, og at man syntes han var lidt mærkelig.

Maleri af Hans August Larsen født 16. august 1864 i Harpelunde. Malet af kunstmaler Lars Hansen, Nakskov. Foto. Original hos Birthe & Niels H. Nielsen, Holeby.

Maleriet af ham havde også en ganske særlig historie. Maleriet havde tilhørt min morfars forældre, altså mine oldeforældre. Mormor nåede aldrig at fortælle så meget om maleriet, så her har jeg måtte spørge min mor. Birthe Nielsen fortæller: "Min farmor, Thyra og farfar, Alfred Bendixen startede Nakskov Brødfabrik, som lå på Midlerkampsvej 38 i Nakskov. Farmor og farfar kendte alle bagerne i området også bageren i Sandby, Svend Knudsen. Mølleren i Sandby, Oscar Knudsen var bror til Svend Knudsen. Himmelmesteren kom indimellem både hos mølleren og bageren. Min farmor kendte til Himmelmesteren og har sikkert mødt ham hos bageren eller mølleren i Sandby. Thyra syntes at Himmelmesteren var interessant, lidt speciel og var optaget af

de ting han foretog sig. Hun må have fået overtalt ham til at blive portrætteret. Der boede en kunstmaler, Lars Hansen til leje hos farmor og farfar. Ham kan jeg huske, at jeg trak i fipskægget, når han sad i sofaen ved siden af mig. Han havde også runde briller lidt som Himmelmesteren. Himmelmesteren sad model i farmors vaskehus, hvor Lars malede ham i 1934. Det var før jeg blev født. Farmor betalte Lars for billedet, og det sad på væggen over hendes skrivebord. Da hun døde, arvede min far billedet, og nu har jeg det hængende i min entre”.

Hans August Larsen, barndommen

Hans August Larsen blev født d. 16. august 1864 i Harpelunde i nærheden af Sandby søn af snedker Hans Christian Larsen og hustru Christiane f. Hansdatter. Han var nummer tre i en børneflokk på ti. Allerede som dreng opdager Hans August, at han har særlige evner. Hans bedstefar var synsk, han talte ofte om sorte mystiske skikkelser der forfulgte ham. Hans oplevede ting i drømmesyn. Allerede som 8 årig fortæller han om et sådant drømmesyn. Han sidder på toppen af et flyttelæs. Han ved ikke hvor det kører hen, han ser en række stynede piletræer på højre side af vejen, og derefter er der ikke langt til en lille stråtækket vinkelbygget gård. Her holder vognen stille. Da han morgenen efter vågner, fortæller han sin mor om dette syn. Hun hæfter sig ikke specielt ved fortællingen. En uge senere kommer faderen hjem og fortæller, at han har set på en lille gård i Vestenskov. Han køber gården, der er en stråtækket vinkelbygget gård ved en vej med stynede piletræer. Allerede som skoledreng er Hans August ikke som alle andre drenge. Han har for vane at spise fluer, da han ikke rigtigt kunne se, hvad de gjorde godt for.

På langfart

Efter endt skolegang arbejder Hans August i landbruget i noget tid, hvilket var meget normalt dengang. Han arbejder derefter nogle år som brødkusk hos bagermester Friis i Nakskov. I 1890 tager han som 25 årig hyre på et skib som ufaglært skibstømrer. Han er ude at sejle et helt år, hvor han når syd om Kap Horn og helt til Ostindien. Han havde fået smag for eventyret, og da han er hjemme igen, rejser han til Bremen, hvor han køber en billet til dampskibet SS-Trave. Destinationen er New York i U.S.A. Arbejdsløsheden var høj i Danmark og mange søgte lykken i U.S.A.

I U.S.A.

Efter 10 dages sejlads ankommer Hans August til New York, Castle Garden på Manhattan, der var forgængerens til det senere imigration center på Ellis Island, der åbnede i 1892. Fra New York rejste han med tog til storbyen Chicago og derefter videre til Milwaukee i staten Wisconsin. Her arbejder han nogle måneder som tømrer og i landbruget.

Hans August som han så ud, da han rejste til U.S.A. iført sit bedste tøj. 1891. Foto fra arkiv.dk.

Hans Augusts broder Lauritz var taget til U.S.A. ti år før. Han havde slået sig ned i Fremont, Nebraska. Hans August besluttede sig for at besøge broderen. Mødet med broderen, der arbejdede som skomager, gik godt og Hans August blev i staten. Han fik arbejde på en stor gård, der var ejet af en tysker. Arbejdet var godt, og Hans August bliver på gården i et år. På denne gård bliver Hans August for første gang forelsket. Det er ejerens datter, som han forelsker sig i. Hun er en høj pige på 6 fod ca. 2 meter. Forældrene så hende gerne gift med Hans August. Med sine 160 cm. følte Hans August sig lille i forhold til pigen, men det gjorde hende ikke noget. Forholdet blev aldrig til noget, da Hans August ikke mente at sådanne jordiske glæder var bestemt for ham, han havde i et drømmesyn også fået forbud mod at gifte sig på denne jord.

Rejsen fortsætter, han forlader den høje pige. Man kunne dengang få 160 acres uopdyrket statsjord, et såkaldt homestead. Efter man havde dyrket jorden i 5 år, blev det ens ejendom. Målet var at finde et sted med statsjord. Han rejser gennem staten Colorado og videre til kysten i staten Oregon. Desværre er den jord man kan få her ikke god, men på trods af det slår han sig ned her.

I Oregon skiftede vejret pludselig fra den ene dag til den anden, hvilket han ikke var vant til. Arbejdet var hårdt, og han fik en grim betændelsestilstand i sin ene langefinger. Han søgte læge, der kun kunne tilbyde amputation af fingeren. Det ville Hans August ikke være med til. Han var glad for at spille violin, det kan man ikke med en amputeret finger. Han besluttede derfor, at kurere fingeren selv. Han satte sig selv i en slags trance og kom i kontakt med en englekraft, og kurerede sig selv ved hjælp af selvhypnose. Det lykkedes ham ikke rigtigt at dyrke jorden, så han rejser lidt rundt i staten i et år, hvor han finder arbejde. Han kommer rundt til fods og krydser blandt andet Blue Mountains og når helt ud til kysten ved Portland. På sine bjergvandring støder han på flere store rovdyr, men slipper heldigt fra dem alle.

Han fortsætter igen mod øst og kommer tilbage til staten Nebraska. I et drømmesyn har han set, at han vil komme til at arbejde på en stor gård. Det kommer til at passe, da han finder arbejde på

en gård i Nebraska. I 1893 drager han mod syd for at besøge sine to brødre Johannes og Frits, der begge er karetmagere i byen Goodland, Kansas. Videre på sin vej, der nu går mod syd passerer han store bjerge med vandrige floder. Han tænker at denne naturkraft ville kunne udnyttes til at lave elektricitet. Han rejser gennem staten Arizonas øde områder og følger Colorado River ud til kysten ved San Francisco.

I San Francisco forsøger han at få søhyre uden held. Han kommer derimod til at arbejde ved jernbanen, hvor han sparer penge sammen. Pengene bruger han på at købe 160 acres jord i staten Oregon. Jorden ligger på en skråning med spredt skov. Træerne er op til 70 meter høje og to meter i diameter. Han ankommer om vinteren og der er en meget barsk vinter. Desværre må han hurtigt opgive, da arbejdet simpelthen er for hårdt. Det betyder, at han mister ca. 1000 kr. ved at opgive jorden. Han fortsætter mod nord og slår sig ned ved Balsam Bay på østsiden af Lake Winnipeg i Canada.

I Canada

Ved Balsam Bay bygger Hans August et hus med plads til husdyr. Han dyrker de 160 acres med håndkraft, et hårdt stykke arbejde. Han tjener ikke meget på sit landbrug, og tager derfor jernbanearbejde i flere måneder af gangen. Om vinteren fisker han på den frosne sø, hvor han anvender et smart system, han selv har opfundet. Han fisker med net, som kun skal røgtes hvert tredje dag. Fiskene gemmer han i sneen, hvor de holder sig friske. Når det bliver forår, sælger han fiskene, til nogle opkøbere der kommer forbi. Med sin baggrund som skibstømrer, er det nærliggende for ham at bygge sig eget skib, da der er let adgang til tømmer. Han arbejder 3 år på at bygge en skonnert med to master. Skibet bygges et stykke fra søen. Da det er færdigt, skiller han det ad og får det fragtet ned til søen. Planen er, at det skal bruges til at fragte korn med. Desværre forliser skibet, inden den første last kan sejles afsted.

På sindssygeanstalt

Hans August var noget speciel og havde sine egne ideer. Han talte ofte om sine drømmesyn og spiritualitet. Efter 16 år i Canada, hvor han jævnlige arbejder ved jernbanen for at supplere sin indkomst, rager han uklar og bliver anholdt af politiet. Han bliver anbragt på et sindssygehospital, Manitoba Asylum, i Selkirk d. 2. juni 1909. På hospitalet spørger en læge Hans August, om han virkelig mener der ville blive krig. Han svarer, at der vil starte en verdenskrig i 1914 i august, mellem England og Tyskland, men at der ville komme flere lande med. Krigen ville blive ført med flyvemaskiner i luften og store armadaer på landjorden. Dette er så vidt vides, første gang Himmelmesteren forudsiger krige. Det kommer senere til at optage ham mere og mere, og han udtaler sig senere gerne og ofte om kommende krige.

En dag overhører han en samtale mellem en læge og noget personale. Lægen skulle angiveligt have foreslået, at tage livet af Hans August, putte ham i en kiste og skaffe sig af med ham. Om dette er sandt vides ikke, men med alderen optages Hans August mere og mere af forfølgelsesvanvid, der til sidst nærmest æder ham op indefra. Efter han har hørt denne samtale, besluttet han sig for at stikke af. Det lykkedes efter fire måneder. Han tager sydpå til Minnesota, hvor han igen skaffer sig jord og bliver de næste 9 år.

Opfindelserne

Forudsigelserne om de kommende krige gav Hans August ideer til forskellige opfindelser. Han opfandt en krigsmaskine, der ifølge ham selv kunne knuse en hel hær, skyde flymaskiner ned og uskadeliggøre undervandsbåde. Han skriver til den engelske konge Edward d. 7., og tilbyder ham at købe opfindelsen. Han hører ikke fra kongen, og sætter derefter maskinen til salg i en amerikansk avis. Han truer med at, hvis der ikke er interesse fra den amerikanske regering, vil han tilbyde den til Tyskland. I sit opfinderarbejde får han også ideer til mere fredelige ting. Han opfinder således en centrifugalmaskine, der kan skille fløde fra mælk. Hans daværende nabo kørte ham til den nærmeste by, Gregla, hvor han demonstrerer sin centrifugalmaskine for offentligheden. Hans August er ved denne lejlighed iført 'sin uniform' som han kalder den. Demonstrationen går godt, og han får klapsalver. Han bliver fotograferet og siger slev, at han på billedet ligner en lille kejser af hele verden, åndelist og profet.

Himmelmesteren poserer med sin centrifugalmaskine iført sin 'uniform'. Foto fra ca. 1917. Ravensborg arkiv.

Tilbage i Danmark

I 1917 realiserer han alt, sælger sin jord for 250\$ og køber en billet til København. I København opsøger han det tyske gesandtskab og anmoder om at rejse til Berlin. Han vil sælge sin opfindelse til tyskerne. Der kommer ikke noget ud af hans planer, og han bliver meget skuffet. Han bliver kun kort tid i København, hvor han arbejder for Frelsens Hær i Saxogade. Allerede i april 1918 rejser han tilbage til U.S.A. Han tager til Kansas City, hvor han besøger sin søster Charlotte Eline Larsen, hendes mand og børn. Charlotte var emigreret til U.S.A. sammen med moderen i 1911.

Mekaniker

Han tager en uddannelse som automekaniker, hvilket falder ham let, da han var en meget dygtig håndværker og havde god teknisk indsigt. Da han er færdig med sin uddannelse, tager han til Minnesota, hvor han får arbejde hos bilfabrikanten Buick. Han tjener her 6\$ om dagen, hvilket var en god dagsløn. Det gik ham godt i en periode, men så er et eller andet gået galt. Han må have mistet alle sine penge, for han bliver sendt hjem til Danmark på det danske konsulats regning. Det gjorde man, hvis folk var subsistensløse og ikke kunne klare sig selv. Hjemsoagnet havde forsørgerpligten, så man fik en enkeltbillet hjem.

Tilbage i Sandby som fattiglem

I juli måned 1920 er han tilbage i København og tager videre hjem til Lolland. Han kommer til at bo på fattiggården i Sandby. Da han ankommer som 57 årig, har han stort set kun sin violin med. Han er nedbrudt, syg og har mistet troen på sine medmennesker. Man sagde dengang, at han var blevet franarret alle sine penge, hvilket måske har gjort, at han mistede troen på sine medmennesker. I fattiggården får han et lille værelse med udsigt til kirkegården. Værelset var blåkalket, og han havde som den eneste egen indgang gennem vaskehuset. Selv om der var trangt i hans lille bolig, blev der plads til en masse værktøj, som han skaffede sig eller lavede selv. I det lille værelse begyndte han at konstruere de maskiner, han skulle blive så kendt for på vestlolland. Himmelmaskinerne var sindrige mekaniske konstruktioner, hvor han havde indlagt lys. De var hånddrevne og ved et kædetræk, kunne de enkelte planeter rotere om hinanden. Han var i det hele taget meget ferm med sine hænder og kunne reparere forskellige ting for folk, som han så tjente lidt ved.

Himmelmaskinerne og de synske evner

Aktiviteterne i det lille værelse blev efterhånden til tre himmelmaskiner. De mindste af dem fragtede han rundt enten på sin trehjulede cykel, hvor han kunne surre maskinen fast. Senere lavede han en vogn til maskinen, som han trak efter sin cykel. Maskinerne blev fremvist på de store gårde eller på markeder i området. Han kunne på en aften tjene 6-9 kroner på at fremvise sin maskine og fortælle om astronomi.

Det blev til mange cykelture i området, nogle gange blev det meget sent. Hvis han ikke kunne nå hjem, fandt han en grøft, hvor han kunne sove i en skindpose lavet af dyreskind. Rosnæs var et område, hvor der var opført boliger til værftsarbejderne i Nakskov. Himmelmesteren kom jævnligt i det lokale værtshus, da han vidste at værftsarbejderne havde penge. Han gjorde brug af sine synske evner ved at lade værtshusgæsterne gemme en mønt. Når mønten var gemt, tog han personen i hånden og gik lige til gemmestedet. Reglen var, at hvis han fandt mønten, det første sted han ledte var mønten hans. I de lokale aviser, havde han små annoncer, hvor han tilbød at spå for folk for at tjene en ekstra skilling.

Himmelmaskinen udstillet i Ravensborg arkiv. Kædetrækkes anes i venstre side. Alle de små planeter er placeret, så de kan bevæges. Under maskinen bogen med Himmelmesterens levnedbeskrivelse. Foto ved Claus Nielsen, 2015.

Folk var ikke altid helt forstående, og særligt datidens børn kunne finde på at kaste med sten efter Himmelmesteren, når han kom cyklende i sin uniform.

Han guldplaterede flere store gravtavler på kirkegården i Sandby. Han støbte også sin egen gravsten i beton og dekorerede den. På stenen skriver han f. 1864 aug. D. 192 han forudsagde således, at han ville dø engang i løbet af 1920'erne. Det kom dog ikke til at passe, da han levede til starten af 1940'erne.

En dag i 1927, var Himmelmesteren hos mølleren på Riise mølle i Sandby for at reparere en vægt. Mølleren, Oscar Knudsen havde fået en ny sækkevogn, som hans bror havde lavet. De sad og diskutererede verdenssituationen, da Himmelmesteren udbryder: "Solen bliver sort i 1950". Mølleren slog det hen, men Himmelmesteren var meget insisterende. Oscar fik den ide, at skrive spådommen under tværstiveren på sækkevognen, så kunne de jo altid se, om det kom til at passe. 23 år senere d. 26. september 1950 meddelte telegrammer fra England, at solens lys formørkedes og den blev blå. Dagen efter nåede fænomenet til Danmark. Spådommen var således gået i opfyldelse.

Den manglende tro på andre mennesker og vrangforestillingerne

Himmelmesteren mente han var guds udvalgte frelser på jorden, og han derfor måtte gå så meget ondt igennem. Han var overbevist om, at han engang skulle komme til jorden som en guds engel, og hævne al den ondskab han havde været vidne til. Han var også overbevist om, at folk ville tage ham af dage, ved at komme gift i hans mad. Det var stort set kun bestyrerinden på fattiggården, Bolette, han betroede at lave mad til ham. Han havde lavet en mavepumpe, hvormed han kunne tømme sin mavesæk. Systemet bestod af et dobbelt slangesystem, hvor han slugte den ene slange og kunne pumpe maven tom, hvis han havde mistanke om, at der var kommet gift i hans mad.

i 1935 får fattiggården en ny bestyrerinde og Himmelmesterens verden ramler sammen omkring ham. Han kommer ikke godt ud af det med den nye bestyrerinde og kommer jævnligt i klammeri med tjenestepiger og andre beboere over småting. Han tager selv initiativ til at flytte.

På sindssygehospital for anden gang

Himmelmesteren blev meget syg på fattiggården, hvilket han mente skyldtes, at der var puttet gift i maden. Han opsøgte sognerådsformanden og bad om at måtte komme til anstalten Saxenhøj i Sakskøbing. Det ville sognerådsformanden ikke tillade. Himmelmesteren lavede en masse ballade og truede med forskellige ting blandt andet, at han ville skrive i avisen om dette.

Sognerådsmanden gav efter og Hans August rejste til Saxenhøj d. 4. maj 1935. Han efterlader de fleste af sine værdier i Sandby på fattiggården.

Han skriver jævnligt breve til lærer Rasmussen i Sandby som også var hans fortrolige. I de breve giver han udtryk for, at han ikke er glad for at være på Saxenhøj. De behandler ham ikke godt og giver udtryk for, at de ting han tidligere har lavet er uden værdi. I aviserne skrives der også om Himmelmesteren, og det er han ikke glad for, da han synes meget af det er usandt.

Allerede i 1935 søger han om aldersrente, men det bliver afvist, da han jo på anstalten får kost og logi. Himmelmesteren mistede i 1920 sin stemmeret, da han blev erklæret fattiglem og kom til at bo på fattiggården. Det var han meget fortørnet over og klagede over dette ved flere lejligheder. I juni måned 1938 lykkedes det ham at få tilkendt aldersrente 47,75 kr. om måneden.

Levnedbeskrivelsen

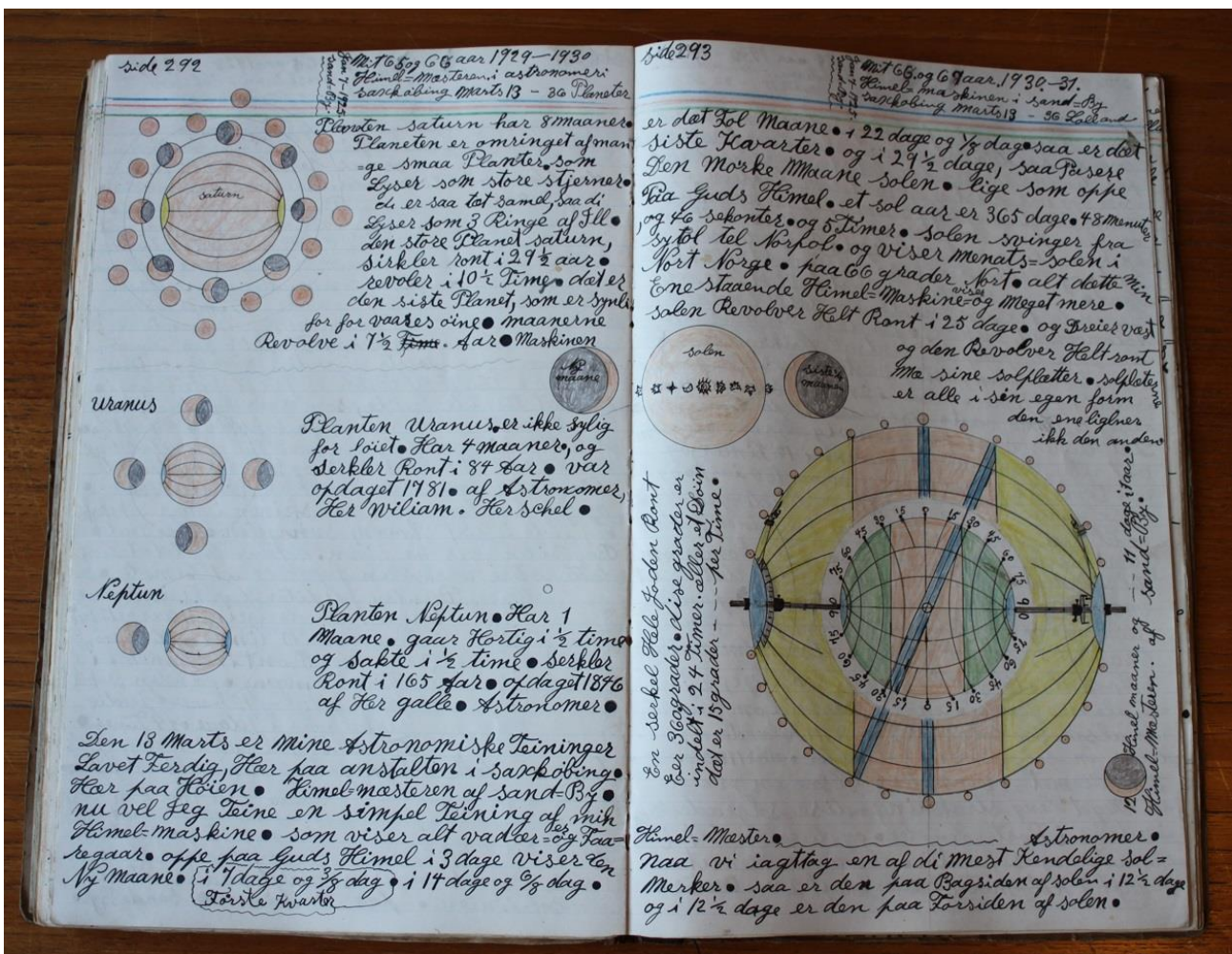
Kort tid efter Hans August kom til Saxenhøj, begyndte han på sin levnedbeskrivelse, som han bliver færdig med året efter i 1936. Bogen er på 340 sider med 85.000 ord og beskriver 82 store begivenheder. Bogen bliver sendt til en avis, med det formål at få den udgivet. Bogen returneres til Saxenhøj, da man ikke er interesseret i at udgive den. Her henligger den i mange år i arkiv inden en læge får fat i den. I dag findes bogen sammen med den lille himmelmaskine på arkivet i Ravnsborg.

Her er lidt direkte afskrift fra levnedbeskrivelsen:

Næste aften tjente jeg 3 kroner. dær haude jeg en intre-sant aften mæ min aande-Kraft og dær var ikke noget i veien mæ Komonisterne. og alle Borgerne var Flinke Folk. Jeg kørte dær fra tel Vestenskov sykelverkstæd. og der var jeg i 2. Jeg tjente 10 Kroner den første Aften. og den næste

Faten tjente Jeg 5 kroner. men haude noget spetakler mæ Komonisterne, men sygelmæsteren holt dem tilbage. Sykel-mæsteren traf mig efter nogle dage, og han sporgte mig om, jeg vilde optræde en gang mere. han trode at dær kunde tjenes temlig godt i nu. Men jeg vilde ikke tro det var tel Fordele for mig selv, på gron af di vemlige Komonister. nu haude jeg temlig gode Penge i Banken. og jeg Beslute Bestemt at Lave mig en Polar saave-sæk, den slags som Bruges i Norpolen. Jeg købte 3 store Kalve-skin og Jeg berede dem 2 gange mæ Allon.

I denne passage fra omkring slutningen af 1920'erne, fortæller Himmelmesteren om fremvisninger af sin himmelmaskine hos cykelhandleren i Vestenskov. Han var meget optaget af det han kalder kommunister, hvilket nok skal tolkes som folk, der ville ham ondt. Den sovesæk han omtaler, brugte han til at sove i om natten i grøftkanterne. Det er tydeligt at se, at han var ordblind, da det skrevne nærmest må betegnes som lydskrift.

Himmelmesterens egen levnedbeskrivelse i Ravensborg arkiv. Her et opslag, hvor han demonstrer sin store astronomiske viden. Han forklarer her om solsystemet og de enkelte planeters egenskaber. Han lavede meget fine håndtegnede og farvelagte illustrationer. Foto ved Claus Nielsen.

De sidste år

I himmelmesterens sidste leveår forsøger han flere gange at komme ud af anstalten. Det lykkedes ham aldrig. På anstalten giver man udtryk for, at himmelmesteren er anbragt der af kommunen. Det er han meget fortørnet over, da han skriver, at han er kommet af egen fri vilje. Han skriver en del breve til lærer Rasmussen i Sandby og kommunen, hvor han anmoder om at komme tilbage til Sandby. Han giver i sine breve udtryk for, at man overfalder ham på anstalten, og taler grimt om det han har bedrevet i sit liv. I sine breve giver han udtryk for, at man ikke forstår ham, at han er en åndelist, mekanikus og spiritist.

Helbreddet bliver dårligere selv om Himmelmesteren laver sin egen medicin på Saxenhøj. Han har fået udleveret en ny natpotte af oldfruen. På institutionens vaskeri fandtes der en dampslange til at koge vand med. Her kunne han koge sin egen medicin. Han skjulte natpotten under et håndklæde, så han kunne have medicinen i fred.

Den 8. oktober 1943 dør Himmelmesteren på Saxenhøj og bliver begravet på Saksøbing kirkegård. Han kommer dog ikke til at ligge under sin egen gravsten, den forbliver på kirkegården i Sandby.

Spidsmusen

Den anden mandsperson jeg vil skrive om, husker jeg selv, da jeg har set ham mange gange i Hillerød, hvor jeg bor. Jeg husker ham tydeligt, da han fyldte godt i gadebilledet, ikke fordi han var stor, men mere fordi han var højtrystet og ofte gik ude midt på vejen. Han døde tilbage i 2007, men i de senere år, har jeg ikke tænkt på ham, jeg havde nærmest glemt ham.

Min interesse blev fornyet, da en efterlysning på facebook dukkede op. Hvem kendte spidsmusen, med det borgerlige navn Erland Lund Jensen, spurgte lokalhistoriker og journalist Tim Panduro? Panduro havde i 2007 skrevet en artikel i Hillerød Posten om spidsmusens begravelse.

Der skulle gå 16 dage, fra spidsmusen blev fundet død i sin lejlighed, til han blev begravet. I den periode var der ingen der meldte sig. Der var gjort flere forsøg på at finde pårørende til spidsmusen. Sognepræst, Ida Secher, ventede på at nogen skulle melde sig. Hun skulle bruge materiale til sin tale ved kisten, talen skulle jo gerne være personlig. Hun måtte ty til den artikel, Panduro havde skrevet om spidsmusens død i lokalavisen, det var det eneste materiale hun havde.

Til begravelsen var der otte personer til stede. Det var: Præsten, kapelbetjenten, organisten, bedemanden, de to kirkesangere og Hillerød Postens journalist og fotograf. Hele sceancen tog 19 minutter.

Spidsmus foran den daværende BG Bank i Slotsgade i Hillerød. Foto ved John Jessen Hansen bragt i Hillerød Posten.

Alle kender byens original – eller gør de?

Tim Panduro skrev følgende i lokalavisen efter begravelsen af spidsmusen. "Jeg har været præst heroppe i to et halvt år. Det er første gang, jeg har haft en begravelse uden nogen pårørende er dukket op", fortalte Ida Secher efter bisættelsen, siddende på en bænk i kapellets indgangsparti. "Det er usædvanligt at opleve det på denne måde. Det bliver ekstra synligt, når det er ham, for de fleste ved jo, hvem han er. Der findes ensomme mennesker, der dør uden at man kan finde pårørende. Men en del af dem kan forklares ved, at de har holdt sig meget for sig selv."

Spidsmusen holdt sig ikke for sig selv. Han var en del af gadebilledet i mange år. Man så ham meget ofte komme slingrende ned af vejen, enten råbt råbende eller syngende af fuld hals. Han var iført en grøn parkacoat og næsten altid i nogen alt for store gummistøvler. Han kunne også finde på at gå gennem gågaden, samtidig med at han bevægede begge arme frem og tilbage på samme måde som trækstængerne på et damplokomotivs hjul. Han sagde fut-fut-fut, og når han var helt tæt på eksempelvis et par ældre damer, 'lod han fløjten lyde', med det resultat, at damerne hoppede op i luften af bare forskrækkelse. Han kunne også finde på at spille død. Når så folk kom helt tæt på ham, sagde han bøhh eller rejste sig op. Han slog gerne en sludder af med de folk, han mødte på sin vej, hvis han var i humør til det. Jeg selv hilste blot pænt på ham og fik en hilsen tilbage, hvis han ikke havde drukket for mange pilsnere.

Han ragede nogle gange uklar med folk, det var typisk når han havde fået for meget at drikke. Han kunne blive meget højtrystet, og kunne godt finde på at sige ting som provokerede folk. Resultatet var gerne et par blå øjne til ham.

Lokalhistorikeren satte sig for at finde ud af, hvem spidsmusen egentlig var. Han tog de sociale medier i brug i form af facebook. En efterlysning blev bragt i en lukket gruppe der hedder: Hillerød gennem tiden.

Erland Lund Jensen, de sparsomme oplysninger

Efterlysningen på facebook har indtil dato givet 30 kommentarer og 50 'synes godt om' tilkendegivelser. Der kom dog meget lidt frem om hans baggrund. Han var uddannet bager og havde blandt andet arbejdet i et bageri i Allerød. Han var dengang gift og havde to børn. Han var ude for et uheld, faldt så vidt vides ned fra en stige og slog hovedet voldsomt. Efter uheldet ændrede han personlighed og er formentlig efterfølgende blevet forladt af familien.

De fleste kommentarer var noget i retning af: "Han var en spøjs fyr, som jeg ikke kendte." eller "Snakkede tit med ham, men han fortalte aldrig om sin fortid"

I et indslag i TV-Lorry om spidsmusen var der en hillerødborger der udtalte, "Enhver by har en original, det binder ligesom folk sammen. Er man fra Hillerød er det spidsmus, alle kendte ham".

Opsamling – hvad er en original?

Med udgangspunkt i Himmelmesteren og Spidsmusens historier er det nærliggende at besvare spørgsmålet: hvad er en original? med følgende svar: En person der skiller sig ud fra mængden og ikke lige passer ind, der hvor de nu befinder sig. Analyserer man de to herrers livshistorier og deres adfærd, synes jeg der for begges vedkommende er interessante elementer, der måske kan give lidt mere detaljerede svar på spørgsmålet.

Himmelmesteren var en vidende mand – han var begavet. Han havde stor viden om især astronomi og naturhistoriske ting. Han var en dygtig håndværker og gik gerne til hånd med sin kunnen. Disse egenskaber respekterede folk, de betragtede ham som en original, men accepterede ham. Fra han var ganske ung, var han klar over, at han havde særlige evner – han var synsk, og mente selv at han var guds udsendte på jorden. Disse egenskaber havde folk det svært med. Det eneste som aftvang respekt, var når han kunne forudsige fremtidige hændelser eller kunne finde ting folk gemte. Når han talte om at være guds særlige udsendte, tabte han folk og de betragtede ham som tosset. Hans tiltagende vrangforestillinger og forfølgelsesvanvid gjorde ham svært omgængelig og distancerede ham yderligere fra sine medmennesker. Som årene gik og han ændrede karakter, skiftede folks syn på ham fra respekteret særlig eller original til en tosset særling man ikke forstod.

Spidsmusen var en ganske almindelig mand, der ændrede karakter. Han havde ikke særlige evner ud over sin fantasi til at "underholde" sine omgivelser. Folk trak på skuldrene af ham og synes han var underholdende. Han blev betragtet som byens tosse, og folk talte om ham, med et glimt i øjet og et smil om munden. Når han havde drukket sig for fuld og væltede rundt på gader og veje højt råbende ofte skændselsord, kunne han blive for meget for sine omgivelser – en pestilens som man gav øretæver.

Alle kendte Himmelmesteren og hans historie, det sørgede han selv for. Spidsmusen derimod beholdt sine hemmeligheder for sig selv og gik i graven som en ensom mand.

Vi skal passe på vores originaler. Jeg mener at de forsvinder fra bevidstheden og bybilledet som originaler. I dag skal man ikke afvige for meget før man får en diagnose og bliver sat i bås

eksempelvis på institution eller i et beskyttet botilbud. Hvem ved om vi i fremtiden stadig vil have originaler, som vi tidligere har haft? Måske finder vi dem gemt bag diagnoser og diverse behandlingstilbud. Længe leve originalerne.

Kilder

Dem fra Lolland, Georg Wiingaard. Krohns Bogtrykkeri A/S, København 1980.

Himmelmesteren fra Sandby, John Grytner. Lokalhistorien –årsskrift for Ravnsborg lokalhistoriske forening. 2013.

Himmelmesteren i Amerika, John Grytner. Lokalhistorien –årsskrift for Ravnsborg lokalhistoriske forening. 2014.

Himmelmesteren – Beretningen om en lille sær mands skæbne – delvist fortalt af ham selv, Mogens Warrer. Folketidende 23/12-1975.

Breve og optegnelser fra Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv.

Bisættelsen fandt sted i ensomhed, Tim Panduro. Artikel bragt i Hillerød Posten 19. december 2007.

Facebookgruppen (lukket gruppe): Hillerød gennem tiderne, 2015.